

Studium eLearningovou formou na Obchodně podnikatelské fakultě Slezské univerzity v Karviné

Petr Korviny, Jaroslav Ramík
korviny@opf.su.cz, ramik@opf.su.cz

Příspěvek je věnován problematice distančního vzdělávání eLearningovou formou na Slezské univerzitě, Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné. Studium v distanční formě za využití CMS Moodle je na fakultě realizováno od školního roku 2004/2005. V tomto školním roce již studuje eLearningovou formou celkem 200 studentů ve dvou studijních programech bakalářského stupně. Příspěvek shrnuje zkušenosti a problémy z prvního ročníku této formy studia.

1 Distanční studium na OPF

V akademickém roce 2004/2005 byla na SLU OPF zahájena výuka v tzv. kombinované formě studia, kdy studenti absolvují výuku prostřednictvím počítače a sítě internet s minimální nutností prezenční docházky. Ta je omezena na tři jednodenní tutoriály za semestr a zkoušku z daného předmětu.

Touto formou začalo studovat 40 studentů a nyní je v tomto studiu zapsáno cca 200 studentů, do budoucna se počítá s počty okolo 300 studentů v tříletém bakalářském studiu na OPF SLU v pěti akreditovaných studijních oborech.

Pro on-line výuku je využíván systém CMS Moodle (<http://elearning.opf.slu.cz>), v němž je v současnosti umístěno cca 60 on-line kurzů a zaregistrováno zhruba 500 uživatelů. Protože náplň bakalářského studia eLearningovou formou je shodná rozsahem i časově se souběžně probíhající prezenční formou studia, je systém Moodle využíván také studenty prezenčního studia. Naopak studující kombinované formy mají volně přístupné přednášky a semináře z prezenčního studia.

2 Ústav distančního vzdělávání

Aktivity k zavedení eLearningu na OPF SLU sahají až do roku 2002, kdy byl nejprve na katedře informatiky a posléze na fakultní úrovni položen základ vzniku samostatného Ústavu distančního vzdělávání (ÚDiV).

ÚDiV momentálně zaměstnává 7 pracovníků z toho 5 je součástí oddělení eLearningu. Hlavní náplní práce ÚDiV je metodická a technická podpora všem účastníkům kombinovaného studia (studentům, tutorům, tvůrcům on-line kurzů, ...).

Hlavní činností Ústavu distančního vzdělávání je metodická podpora tutorů kurzu, kteří se tak mohou věnovat výlučně obsahové stránce výuky a nemusí řešit problémy spojené s realizací on-line kurzů v prostředí Moodle, s tvorbou elektronických studijních materiálů apod.

Další důležitou úlohou ÚDiV je technické zabezpečení studia: provoz serverů, údržba systému Moodle, napojení na další informační systémy školy aj. ÚDiV funguje také jako horká linka pro řešení akutních problémů technického rázu.

3Zkušenosti, problémy, řešení

Po 3 semestrech „ostrého“ provozu jsme získali řadu zkušeností s organizací, vedením i realizací kombinovaného studia v eLearningové formě. Pochopitelně se nám nevyhýbaly problémy a tato kapitola by měla shrnovat způsoby, jak jsme některé z nich řešili.

3.1 Studenti

Asi nejčastějším jevem, na který si studenti on-line výuky stěžují, je nedostatečný kontakt s tutorem (vyučujícím) a se spolužáky. Na tuto skutečnost jsou pochopitelně upozorněni již před nástupem ke studiu, avšak pravidelně jsou překvapeni. Teprve postupem času začínají využívat komunikační možnosti, které jim eLearning konkrétně systém Moodle nabízí. Mnozí však takovému způsobu komunikace nepřišli dosud na chuť a připadá jim nepřírozený. Je to zřejmě i důsledkem předchozího vzdělání, které v minulosti, a platí to dodnes, klade malý důraz na písemnou komunikaci.

V systému Moodle je komunikace zajišťována především moduly pro chat, diskusní fóra případně rozhovor. Kromě dalších forem elektronické komunikace jako jsou e-mail nebo telefon mohou studenti kombinovaného studia navštěvovat i přednášky a cvičení v prezenčním studiu, které jsou vyučovány souběžně a většinou i stejnými pedagogy - tutory.

Jednou ze zkušeností, které jsme nabyli, je ta, že umělé rozprůdění komunikace pomocí různých k tomu účelu zadávaných úkolů nefunguje. Spíše je zapotřebí iniciativa tutorů související s konkrétní studovanou látkou. Samotní tutoři však rovněž nemají tento způsob komunikace dosud zažitý a jejich iniciativa je v tomto ohledu nízká, což může vest k pocitu osamění a frustrace u studujících. ÚDiV proto organizuje pravidelné semináře pro tutory, kde se jim snaží pomoci zvládnout všechny dovednosti potřebné k využívání komunikačních možností systému Moodle.

Studijní výsledky po prvním roce studia historicky první skupiny 40 studentů formou eLearningu jsou poměrně uspokojivé. Po úspěšném absolvování studijních povinností v prvním ročníku se do druhého ročníku zapsalo 26 studentů, což je 65% studentů z původně zapsaných. Náročnost studia je vysoká a po prvním roce odpadá značný počet studentů. Zkušenosti z VŠE v Praze říkají, že během prvních dvou let studia odpadne téměř polovina z původně zapsaných studentů. Zatím je vzorek studentů na OPF ještě malý na to, abychom činili závěry. Počkejme ještě jeden rok. Druhá skupina studentů přijatých do eLearningové formy ve školním roce 2005/2006 je již značně větší – cca 170 studentů.

Organizační stránka výuky eLearningu se postupně vyvíjí. Mezi opakované problémy zpočátku patřila snaha tutorů soustředit zápočtové nebo zkuškové testy do závěrečných tutoriálů, čímž byli studenti nuceni připravovat se na několik zkušebních testů v tentýž den. Nastalou situaci bylo nutno řešit dohodou mezi tutory a rozproštěním kontrolovaných aktivit do průběhu celého semestru.

3.2 Tutoři kurzů

Jak jsme se už zmínili, také tutoři se musí postupně zdokonalovat ve využívání výpočetní techniky v eLearningové výuce, rovněž pro mnohé z nich je kombinované studium na OPF první zkušeností s on-line výukou a ani pedagogům se problémy nevyhýbají.

Pro začátečníky z řad budoucích tutorů pořádá Ústav distančního vzdělávání pravidelně každý semestr semináře, na kterých jsou pedagogové seznamováni se základy eLearningu, s používáním systému Moodle k řízení eLearningové výuky a se všemi důležitými postupy potřebnými pro on-line studium.

Uvedené semináře představují pouze základní informace, z nichž mohou tutoři získat přehled o eLearningu na OPF. Další rozšíření informací je pak realizováno prostřednictvím individuálních konzultací jednotlivých tutorů s přidělenými zaměstnanci Ústavu distančního vzdělávání. Každý kurz, resp. tutor kurzu má svého „osobního poradce“ z ÚDiV, ten má na starosti technickou a metodickou podporu daného kurzu a stará se o to, aby se mohl tutor kurzu soustředit výhradně na obsahovou náplň výuky a nemusel řešit otázky technického charakteru a objevovat již objevené. ÚDiV takto poskytuje jak tutorům tak studentům na OPF plný servis, díky kterému je umožněna oběma skupinám maximální koncentrace na samotnou výuku bez zatěžování složitým hledáním cest k dosažení studijních resp. výukových cílů.

Při eLearningové výuce se nejčastěji projevují nedostatky u těch předmětů, které vyžadují vyšší studijní nároky, nebo u těch, které jsou více závislé na vzájemné komunikaci účastníků kurzu. Na OPF jsou to zejména: Kvantitativní metody, cizí jazyky, komunikační dovednosti apod.

3.3 Administrátoři a správci eLearningu

V podstatě všechny výše zmíněné problémy předchozích dvou skupin uživatelů eLearningu se dříve či později stanou problémy administrátorů systému Moodle, správců či organizátorů, kteří jsou zaměstnanci Ústavu distančního vzdělávání a jako takoví se zabývají problematikou eLearningu v rámci své pracovní náplně.

Jedním ze stěžejních úkolů do budoucna je integrace používaných síťových služeb: CMS Moodle, zápis ke zkouškám pomocí internetu, registrace nových předmětů přes webové rozhraní, e-mail a další. Studující v kombinovaném studiu na Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné jsou přímo v průběhu studia závislí na bezchybném fungování všech výše popsaných prvků informační sítě školy a i z tohoto důvodu funguje ÚDiV pro všechny studenty eLearningu jako hlavní konzultační a poradní centrum.

4 Budoucnost eLearningu na OPF

V současnosti má eLearning na OPF výraznou podporu ze strany vedení fakulty a také univerzity. V posledních několika letech bylo podáno a úspěšně obhájeno řešení několika projektů zaměřených na další rozvoj této formy vzdělávání.

V rámci projektů FRVŠ a Rozvojových projektů MŠMT ČR byly vytvořeny podmínky pro úspěšný start on-line vzdělávání.

Mimo jiné bylo na nové eLearningové formy studia vyškolen celkem více než 50 pedagogů a odborných pracovníků fakulty (pro přípravu studijních materiálů, vedení tutoriálů, organizaci eLearningové formy studia, zvládnutí a údržbu informačních, softwarových a technických prostředků apod.).

Důležitým předpokladem úspěšného studia eLearningovou formou jsou distanční studijní opory. Na OPF byly s podporou rozvojových projektů vytvořeny základní distanční studijní opory pro všechny předměty vyučované ve studovaném oboru Ekonomika podnikání v obchodě a službách. Jedná se celkem o 53 předmětů, a to jak v klasické tištěné podobě, tak paralelně

v elektronické podobě s moderními interaktivními a audovizuálními prvky. Ty jsou přístupné jak na internetu, tak také na CD nosičích.

Nabídkou dalších obecně zaměřených kurzů v eLearningové formě jsou vytvořeny podmínky pro rozšíření nabídky celoživotního vzdělání na SU OPF, seznam kurzů lze nalézt na <http://www.opf.slu.cz> položka ÚDiV – eLearning.

V roce 2005 byl podán nový rozvojový projekt, který vytváří podmínky pro rozšíření eLearningové formy studia pro studium druhého oboru na OPF a připraví podmínky rozvoje eLearningu také na dalších součástech Slezské univerzity (Matematický ústav SU, Filosoficko-přírodovědecká fakulta SU).

5Závěr

Ačkoliv je eLearning moderním prostředkem vzdělávání dospělých, není rozhodně všelékem na problémy vysokoškolského studia. Problémy nastíněné v příspěvku se v různých podobách mohou vyskytovat na většině institucí provozujících on-line vzdělávání. Budoucnost eLearningu na Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné nezávisí pouze na podmínkách, které může fakulta a univerzita vytvořit, ale rovněž na poptávce po takové formě výuky. Pro určitou skupinu zájemců je a bude eLearning atraktivní formou studia hlavně v případě, kdy nemohou nebo nechtějí studovat prezenčně. Zdravotně či tělesně postižení, matky na mateřské dovolené, studující při zaměstnání apod. S ohledem na tuto skupinu studentů, představuje eLearning vhodné a potřebné doplnění klasických studijních forem.

6Literatura

- [1] RAMÍK, J. *Distanční studium na Obchodně podnikatelské fakultě Slezské univerzity v Karviné*, INSPO 2005,
- [2] KOLIBA, FR. *Zkušenosti s CMS Moodle na OPF SU*, DIVAI 2005
- [3] KORVINY, P. , KOLIBA, FR. *Distance study at SBA SU*, ICTE 2005
- [4] KORVINY, P. , KOLIBA, FR. *CMS Moodle v kombinované formě studia na OPF Karviná*, Informatika XVI./2005
- [5] KORVINY, P., *eLearning na OPF SUO – problémy a řešení*. Informatika XVIII/2006
- [6] on-line kurz Nápověda/Help, <http://elearning.opf.slu.cz/course/view.php?id=130> , OPF Moodle, 2005

Ing. Petr Korviny, Ph.D.

Ústav distančního vzdělávání
Slezská univerzita v Opavě
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

Prof. RNDr. Jaroslav Ramík, CSc.

Ústav distančního vzdělávání
Slezská univerzita v Opavě
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné